

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permisivitatea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Traducere din limba franceză

Consiliul Europei
Curtea Europeană a Drepturilor Omului
SECȚIA A TREIA

HOTĂRÂREA
din 7 februarie 2008
**CAUZA MIȘCAREA PRODUCĂTORILOR AGRICOLI PENTRU
DREPTURILE OMULUI ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**
(Cererea nr. 34461/02)
STRASBOURG
22 iulie 2008

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute în art. 44 § 2 din Convenție. Poate suferi modificări de formă

În cauza Mișcarea Producătorilor Agricoli pentru Drepturile Omului împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), întrunită în completul format din :

Josep Casadevall, *președinte*,
Elisabet Fura-Sandström,
Corneliu Bîrsan,
Alvina Gyulumyan,
Egbert Myjer,
Ineta Ziemele,
Ann Power, *judecători*,

și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu la 1 iulie 2008,

A pronunțat următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată :

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 34461/02) îndreptată împotriva României prin care o asociație de drept român, Mișcarea Producătorilor Agricoli pentru Drepturile Omului (« reclamanta »), a sesizat Curtea la 18 aprilie 2001 în temeiul art. 34 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (« Convenția ») în nume propriu, menționând, în acțiunea sa introductivă de instanță, că dreptul de proprietate în litigiu a fost recunoscut membrilor săi de instanțele naționale.

2. Asociația reclamantă este reprezentată de maestrul Ion Scarlat, președintele său, avocat la Brașov. Procura de reprezentare a fost dată de către asociația reclamantă, în

numele membrilor săi, și semnată de președintele său. La procură a fost anexată o copie a unui document intitulat «procură specială» prin care asociația acorda președintelui său dreptul de a efectua procedurile penale și civile necesare pentru recuperarea creanțelor contra societății A. (paragraful 7 de mai jos). Au fost de asemenea anexate o listă a membrilor asociației și semnăturile lor precum și un « proces-verbal » din data de 5 ianuarie 1993 prin care douăzeci și șase de persoane cedau asociației reprezentate de președintele său dreptul lor de a obține reparații din partea diverselor societăți comerciale, inclusiv societatea A.

3. Guvernul român (« Guvernul ») a fost reprezentat de agentul său, dl. Răzvan-Horațiu Radu, de la Ministerul Afacerilor Externe.

4. Reclamanta pretindea încălcarea dreptului său de a-i fi judecat procesul în termen rezonabil și dreptul său la proprietate.

5. La 21 mai 2007, Curtea a hotărât să comunice Cererea Guvernului. După cum o permite articolul 29 § 3 din Convenție, ea a mai decis în plus că vor fi examinate în același timp admisibilitatea și fondul cauzei.

ÎN FAPT

6. Reclamanta este o asociație creată în 1993 și al cărei sediu este la Făgăraș.

7. În 5 decembrie 1991, membrilor asociației reclamante li s-a reconstituit dreptul lor de proprietate asupra a 307,38 ha de teren, în temeiul legii nr. 18/1991 asupra fondului funciar (« Legea nr. 18/1991 »), sub formă de acțiuni la societatea Agromixt S.A. Făgăraș (« societatea A. »), o societate de Stat în curs de privatizare. În 1993, membrii asociației reclamante și-au pus în comun acțiunile spre a crea această asociație.

8. În temeiul legii nr. 268/2001 cu privire la privatizarea societăților comerciale care administrau terenuri ce făceau parte din patrimoniul proprietate publică și privată al Statului (« Legea 268/2001 »), societatea A. era administrată de Agenția pentru domeniile Statului, care acționa sub autoritatea ministerului Agriculturii, Alimentației și Pădurilor.

A. Litigiul între asociația reclamantă și societatea A.

9. La 1 septembrie 1994, reclamanta a sesizat în numele membrilor săi judecătoria din Făgăraș printr-o acțiune contra societății A. și a cerut, cu titlu de dividende pe anii între 1991 și 1994, 210 tone de grâu sau contravaloarea lor în bani plus dobânzile moratorii, precum și 15 030 720 lei vechi românești reprezentând dividendele pentru anul 1995.

10. Opt tribunale, corespunzătoare pentru trei grade de jurisdicție, s-au pronunțat în speță, cauza fiind de numeroase ori trimisă pentru motive de competență a tribunalelor și pentru erori, constatate de instanțele de control, în aprecierea faptelor sau în aprecierea respectării regulilor procedurale de către reclamantă. Al optulea tribunal care a fost investit cu cauza a fost Curtea Supremă de Justiție, care a emis, la 21 noiembrie 2000, o hotărâre definitivă prin care a anulat, din cauza neplății taxei de timbru, recursul reclamantei.

Totuși, la 6 noiembrie 2001, hotărârea a fost casată urmare a unei contestații în anulare admise de Curtea supremă întrunită în alt complet. Apoi, la 12 martie 2002, un alt complet de judecată al Curții supreme a admis recursul asociației reclamante, a

casat hotărârile anterioare și a trimis cauza în fața tribunalului județean din Brașov pentru o nouă judecată pe fond.

11. În diferite stadii din procedura inițială, reclamantei i s-a recunoscut dreptul de a primi o cantitate de grâu sau contravaloarea reprezentând dividende pentru membrii săi.

12. La 17 septembrie 2002, tribunalul județean a decis să amâne pronunțarea în acțiunea în restituire a dividendelor, din cauza deschiderii contra societății A. a procedurii prevăzute de Legea nr. 64/1995 cu privire la redresarea judiciară și faliment (« Legea nr. 64 » ; procedura descrisă la punctul B de mai jos).

13. La 11 octombrie 2002, tribunalul județean a respins cererea de reînscris pe rol a acțiunii de mai sus, sub motiv că procedura de faliment urma să fie, de acum înainte, unica posibilitate pentru orice creditor de a-și recupera drepturile din patrimoniul debitoarei.

14. Noi cereri de reînscris pe rol au fost respinse la 25 noiembrie 2002, 30 iunie și 6 octombrie 2003 (cu recurs respins la 13 ianuarie 2005 de Curtea de Apel Brașov care a confirmat că în temeiul art. 13 din legea nr. 64 hotărârea de a amâna orice acțiune viza întregul patrimoniu al debitoarei).

B. Procedura de redresare judiciară și de faliment a societății A.

15. La 8 octombrie 2001, tribunalul județean Brașov a luat act de cererea făcută de unul din creditorii societății A. și a declanșat procedura prevăzută de Legea nr. 64, desemnând judecătorul responsabil și stabilindu-i atribuțiile.

16. Printr-o adresă a Ministerului Agriculturii din 15 februarie 2002, reclamanta a fost informată de deschiderea acestei proceduri.

Ea și-a declarat creanța și a participat activ la procedură, care a cunoscut până în prezent peste șaptezeci de înfățișări, atât în fața tribunalului județean cât și în fața Curții de Apel cu ocaziile contestațiilor și recursurilor introduse de creditor, inclusiv uneori de reclamantă, și vizând diverse aspecte de procedură, mai ales suma creanțelor, evaluarea patrimoniului debitoare și distribuția sumelor obținute ca urmare a vânzării bunurilor societății A.

17. La 3 iulie 2002, tribunalul a hotărât să amâne pronunțarea în procedură, pe o perioadă ce se situa între 3 iulie 2002 și 3 iulie 2003. Această hotărâre a fost ulterior confirmată, la recursul reclamantei, printr-o hotărâre definitivă din 17 septembrie 2002 a Curții de Apel din Brașov.

18. La 11 octombrie 2002, tribunalul județean a respins cererea asociației reclamante de a reînscris dosarul pe rol. La 26 noiembrie 2002, Curtea de Apel a respins recursul introdus de reclamantă.

19. O nouă cerere de reînscris pe rol emisă de reclamantă a fost respinsă de tribunal la 22 mai 2003.

20. La 3 iunie 2003 a fost reluată examinarea dosarului.

21. La 6 octombrie 2003, tribunalul a ordonat deschiderea procedurii de redresare judiciară a societății A.

22. La 13 decembrie 2004, pronunțându-se asupra unei contestații a reclamantei legată de creanțele înscrise în tabel, tribunalul județean a cerut acesteia să facă dovada dreptului său de a se adresa justiției. La 14 februarie 2005, pe baza dovezilor prezentate de reclamantă, tribunalul a ordonat înscrierea reclamantei în tabelul creditorilor în locul numelor membrilor săi și pentru valoarea creanțelor lor cumulate.

El a constatat totodată că reclamanta nu făcuse dovada cesiunii creanțelor de către membri în favoarea sa.

23. La 18 aprilie 2005, tribunalul județean a constatat că reclamanta depusese la grefă dovada calității sale de mandatară a membrilor săi pentru realizarea creanțelor lor.

24. La 26 aprilie 2004, tribunalul a decis deschiderea procedurii de faliment a societății A.

25. La 27 septembrie 2005, lichidatorul a prezentat adunării creditorilor activele identificate ale societății și proiectul de vânzare la licitație.

26. Tabelul definitiv al creanțelor, redactat la 24 martie 2004, a fost reactualizat la 14 noiembrie 2005.

27. Sumele obținute ca urmare a valorificării activelor societății au fost distribuite la 8 mai 2006. Rezultă din tabelul de distribuție că numai creanțele salariale și bugetare au fost plătite la acea dată.

28. Văzând informațiile disponibile, procedura de lichidare judiciară a societății A. nu este încheiată la această dată, dar toate activele societății au fost deja valorificate.

ÎN DREPT

I. ASUPRA PRETINSEI ÎNCĂLCĂRI A ARTICOLULUI 6 § 1 DIN CONVENȚIE ȘI ARTICOLULUI 1 DIN PROTOCOLUL Nr. 1

29. Invocând articolele 6 § 1 din Convenție și 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, reclamanta se plânde de durata procedurii în restituire a dividendelor și se apreciază lezată în dreptul său de proprietate din cauza imposibilității în care ea se află de a-și recupera creanța, dat fiind falimentul societății A. Articolele citate au următorul cuprins în părțile lor pertinente în speță :

Articolul 6 § 1

« Orice persoană are dreptul la judecarea (...) într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță (...), care va hotărî (...) asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, (...)»

Articolul 1 din Protocolul nr. 1

« Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor. »

A. Asupra admisibilității

1. Asupra excepției întemeiate pe absența calității de victimă a reclamantei

30. Guvernul ridică o excepție întemeiată pe absența calității de victimă a reclamantei. În opinia sa, asociația nu a participat niciodată la procedurile interne în nume propriu, ci întotdeauna în calitate de reprezentantă a membrilor săi, și, pornind de aici, ea nu poate pretinde că a suferit o încălcare a drepturilor sale. În opinia sa, simplul fapt că instanțele interne au numit-o « reclamantă » nu îi conferă calitatea de titulară a creanțelor în litigiu.

31. În observațiile sale ca răspuns la cele ale Guvernului, reclamanta susține că ea nu reprezintă numai persoanele ale căror nume au fost înlocuite de al său pe tabelul

creditorilor societății A, ci și pe toate acelea care au ridicat pretenții similare și care apar în nume propriu în acel tabel (paragraful 22 de mai sus).

32. Curtea reamintește că se poate pretinde în mod valabil victimă a unei ingerințe în exercițiul drepturilor sale garantate de Convenție anume persoana direct atinsă de faptele ce se pretind a constitui ingerința. Dacă nu se poate pretinde ea însăși victimă, o asociație nu are deci calitatea de a introduce o cerere îndreptată contra unei măsuri care îi lovește pe membrii săi (vezi, *mutatis mutandis*, *Otto-Preminger-Institut împotriva Austriei*, hotărârea din 20 septembrie 1994, seria A nr. 295-A, § 39 ; *İzmir Savaş Karşıtları Derneği și alții împotriva Turciei* (dec.), nr. 46257/99, 23 septembrie 2004 ; *Chambovet și alții împotriva Franței* (dec.), nr. 11382/85, 12 octombrie 1988; *Noack și alții împotriva Germaniei* (dec.), nr. 6346/99, CEDO 2000-IV ; *Norris, National Gay Federation împotriva Irlandei*, nr. 10581/83, hotărârea Comisiei din 16 mai 1985, Hotărâri și rapoarte (DR) 44, p. 137 ; *Amuur împotriva Franței*, hotărâre din 25 iunie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-III, p. 846, § 36; și *Asociația și liga pentru protecția cumpărătorilor de automobile, Abid și 646 alții împotriva României* (dec.), nr. 34746/97, 10 iulie 2001).

33. În speță, Curtea observă mai întâi că, în măsura în care asociația reclamantă susține o atingere a articolului 6 § 1 din Convenție, ea a luat activ parte la procedurile interne pentru a apăra interesele membrilor săi. Curtea apreciază ca urmare că reclamanta se poate pretinde victimă, în sensul articolului 34 din Convenție, pentru cererea invocată în temeiul articolului 6 § 1 din Convenție.

34. Pe de altă parte, fiind vorba de plângerea în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, Curtea notează că, deși ea a introdus prezenta cerere în nume propriu, reclamanta nu a fost niciodată recunoscută ca titulară a creanțelor în litigiu de instanțele naționale, care nu i-au conferit decât calitatea de reprezentantă a membrilor săi, din lipsa unei probe a cesiunii creanțelor între membri și asociație. Curtea ia notă de actul de cesiune din 1993, depus la prezentul dosar de reclamantă (paragraful 2 de mai sus), dar nu poate distinge dacă a fost de asemenea prezentat instanțelor naționale. Presupunând chiar că asociația ar fi devenit proprietara creanțelor în cauză, Curtea constată că aceasta nu a epuizat căile de recurs interne, în măsura în care ea nu a acționat în calitate de reclamantă în fața instanțelor naționale sau, dacă ea apreciază că a făcut aceasta, că ea nu a contestat hotărârea instanțelor interne de a nu-i recunoaște decât statutul de reprezentant în proceduri.

Ținând seama de jurisprudența sa în materie, Curtea apreciază, în aceste condiții, că asociația reclamantă nu se poate pretinde victimă, în sensul articolului 34 din Convenție, a încălcării pretinse a articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

35. Curtea constată în fine că membrii asociației, titulari ai creanțelor înscrise în tabelul creditorilor societății A., nu au sesizat încă în mod valabil Curtea cu o cerere motivată de faptele din această cauză. Ea constată că toate documentele trimise de reclamantă, inclusiv cererea introductivă, au fost prezentate în nume propriu. Numai procura de reprezentare poartă mențiunea că a fost făcută de asociație în numele membrilor săi fără însă a fi ca atare însoțită de o listă a membrilor și de semnăturile lor care să susțină demersurile introducerii în instanță în fața acestei Curți. O astfel de listă, prezentată de asociație, ar fi permis Curții să stabilească fără echivoc intenția membrilor asociației de a sesiza această instanță printr-o acțiune în numele lor propriu.

36. Din aceste motive, Curtea admite parțial excepția ridicată de Guvern și constată că reclamanta nu se poate pretinde victima unei încălcări a articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. Rezultă că această parte a Cererii este incompatibilă *ratione personae* cu dispozițiile din Convenție în sensul articolului 35 § 3 și trebuie să fie respinsă cu aplicarea articolului 35 § 4.

2. *Asupra întemeierii plângerii în temeiul art. 6 § 1 din Convenție*

37. Curtea apreciază, în lumina ansamblului argumentelor părților, că această plângere pune serioase probleme în fapt și în drept care nu pot fi soluționate în această etapă a examinării Cererii, ci necesită un examen pe fond; rezultă că această plângere nu ar putea deci fi declarată în mod manifest neîntemeiată în sensul articolului 35 § 3 din Convenție. Nici un alt motiv de inadmisibilitate nu a fost de altfel relevant.

B. Perioada de luat în considerare

38. Curtea apreciază că cele două proceduri în cauză, anume litigiul civil inițial care a debutat la 1 septembrie 1994 și procedura deschisă în virtutea legii nr. 64, trebuie să fie examinate împreună, în măsura în care ele se referă la același drept cu caracter civil și în care procedura de faliment este actualmente unicul mijloc pentru membrii reprezentați de reclamantă de a-și recupera creanțele (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Svetlana Naoumenko împotriva Ucrainei*, nr. 41984/98, § 74, 9 noiembrie 2004).

39. Perioada de considerat a început deci la 1 septembrie 1994 și încă nu s-a terminat, cauza fiind pe rol la prima instanță care cunoaște procedura de faliment.

40. Curtea ia notă că, în timpul primilor opt ani, litigiul civil a fost examinat de zece instanțe de trei grade de jurisdicție și o instanță căreia îi revine un recurs extraordinar, cauza fiind retrimisă în repetate rânduri pentru motive care nu sunt imputabile reclamantei (paragraful 10 de mai sus), examinarea litigiului fiind amânată din cauza deschiderii procedurii prevăzute de Legea nr. 64, astfel că actualmente unicul mijloc pentru creditori de a-și recupera creanțele este această procedură de faliment, care, pentru reclamantă, durează deja de peste cinci ani pentru o instanță, ceea ce înseamnă că ea încearcă deja de peste treisprezece ani să recupereze creanțele membrilor săi.

C. pe fond

41. Fiind vorba de primul litigiu, care îi opunea pe membrii asociației reclamante societății A., Guvernul pledează complexitatea cauzei, care a cunoscut mai multe părți cu interese divergente și a tratat probleme serioase legate de dreptul la proprietate. El reamintește apoi complexitatea inherentă a procedurii de redresare judiciară și de faliment. El susține că cele două proceduri nu au cunoscut perioade de inactivitate imputabile autorităților și că pe de altă parte, reclamanta a contribuit la lungimea procedurii.

42. Reclamanta apreciază că durata procedurilor în cauză nu este rezonabilă.

43. Curtea reamintește că în cazul duratei unei proceduri caracterul rezonabil se apreciază în funcție de circumstanțele cauzei și ținând seama de criteriile consacrate de jurisprudența sa, în special de complexitatea cauzei, comportarea reclamantului și aceea a autorităților competente precum și de miza litigiului pentru cei interesați (a se vedea, printre multe altele, *Frydlender împotriva Franței*[GC], nr. 30979/96, § 43, CEDO 2000-VII).

44. Ea reamintește de asemenea că a tratat în repetate rânduri cauze care ridicau probleme similare cu cea din prezenta speță, în care ea a constatat încălcarea articolului 6 § 1 din Convenție (*Frydlender*, citat mai sus).

45. În afară de acestea, ea consideră că complexitatea unei proceduri de faliment nu justifică în sine întârzieri importante în examinarea unei cauze (a se vedea, printre altele, *Michele Tedesco împotriva Italiei*, nr. 44425/98, 27 februarie 2001; *Zanasi împotriva Italiei*, nr. 44462/98, 1 martie 2001; și *Meneghini împotriva Italiei*, nr. 51677/99, 11 decembrie 2001). Ea reamintește că în speță casările și retrimiterile succesive pe durata litigiului civil inițial au cauzat întârzieri care nu ar putea fi imputate reclamantei (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Wierciszewska împotriva Poloniei*, nr. 41431/98, § 46, 25 noiembrie 2003, și *Nicolau împotriva României*, nr. 1295/02, § 38, 12 ianuarie 2006).

46. După ce a examinat toate elementele care i-au fost prezentate, Curtea consideră că Guvernul nu a expus nici un fapt și nici un argument care să poată duce în cazul de față la o concluzie diferită de cea a jurisprudenței consacrate. Ținând seama deci de jurisprudența sa în materie, Curtea apreciază că în speță durata procedurii litigioase este excesivă și nu răspunde exigenței « termenului rezonabil ».

Ca urmare, a avut loc încălcarea articolului 6 § 1.

II. ASUPRA APLICĂRII ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

47. În cuvintele articolului 41 din Convenție,

« Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă. »

A. Daune

48. Reclamanta reclamă pentru membrii săi sumele următoare: 550 000 euro (EUR) ca prejudiciu material din cauza încălcării dreptului lor de proprietate și 550 000 EUR ca prejudiciu moral din cauza nerespectării garanțiilor oferite de articolul 6 din Convenție.

49. Guvernul susține că nu există o legătură de cauzalitate între încălcările în cauză și daunele pretinse și că cererile sunt în orice caz excesive față de jurisprudența Curții.

50. Deoarece reclamanta nu a cerut nici o sumă pentru încălcarea drepturilor sale și membrii asociației neavând calitatea de victime în prezenta cauză (paragrafele 36 și 37 de mai sus), Curtea respinge în întregime cererea de despăgubire.

B. Costuri și cheltuieli de judecată

51. Reclamanta nu a prezentat nici o cerere de rambursare a costurilor și cheltuielilor de judecată suportate.

52. Curtea nu acordă nici o sumă cu acest titlu.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Respinge parțial* excepția preliminară a Guvernului ;
2. *Declară* Cererea admisibilă legată de plângerea în temeiul art. 6 § 1 din Convenție și inadmisibilă pentru restul;
3. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție ;

4. *Respinge* în întregime cererea de satisfacție echitabilă.

Redactată în franceză, apoi comunicată în scris la 22 iulie 2008, în aplicarea articolului 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

